

KRONIKLER

DENETLEME KURULUNDAN GEÇEN FİMLER SUÇ KONUSU OLUR MU?

Prof. Dr. Kayıhan İÇEL

T.C.
YARGITAY
Beşinci Ceza Dairesi

E. 1977/1530
K. 1977/1451
T. 26.4.1977

I. Kararın metni (*)

Müstehcen sinema afişi asmaktan sanık (V) nin yapılan yargılaması sonunda T.C.K. nun 426 ncı maddesi gereğince 1 ay hapis 75 lira ağır para cezasıyla mahkûmiyetine, 647 sayılı kanununun 4 üncü maddesi uyarınca hapis cezasının 600 lira ağır para cezasına çevrilerek sanığın 675 lira ağır para cezasıyla mahkûmiyetine ve suç konusu afişlerin müsaderesine dair (Merzifon Asliye Ceza Hâkimliği)nden verilen 3.3.1977 gün ve 1976/124 esas 1977/22 karar sayılı hükmün süresi içinde Yargıtay'ca incelenmesi sanık tarafından istenilmiş ve şartı yerine getirilmiş olduğundan dava evrakı C. Başsavcılığından tebliğname ile daireye gönderilmekle incelenerek gereği düşünüldü:

(*) Bu karar Yargıtay Kararları Dergisi (cilt: 4, Nisan 1978, sayı: 4)'nde yayınlanmıştır.

Sanık, savunmasında suç konusu afişlerin (Kıvrıl, Fakat Kırılma) adındaki filme ait olduğunu, filmin sansürden geçtiğini, sinemalarda gösterildiğini ileri sürdüğüne göre, adı geçen filmin Merkez Film Komisyonunca oynatılmasına izin verilip verilmediği, izin verilmiş ise, afişlerdeki sahnelerin filmde mevcut olup olmadığı, afişlerin film kontrol komisyonunca görülüp görümediği hususları araştırılıp sonucuna göre eylemin, kast yönünden suç teşkil edip etmeyeceğinin tayin ve takdiri gerekirken eksik soruşturma ile yazılı şekilde hüküm tesisi,

Yasaya aykırı ve sanığın temyiz itirazları yerinde olduğundan hükmün tebliğnamedeki istek gibi, C.M.U.K. nun 321 nci maddesi gereğince (BOZULMASINA), depo parasının geri verilmesine 26.4.1977 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

II. Kararın incelenmesi

1. Olay

Yargıtayın bu kararına konu olan olay şöyledir: Film Denetleme Kurulu tarafından incelenmiş ve müstehcen olmadığı sonucuna varılarak gösterilmesinde sakınca görülmeyen bir filme ilişkin afişleri asan sanık Merzifon Asliye Ceza Hâkimliğince bu eyleminden dolayı T.C.K. nun 426. maddesi gereğince mahkûm edilmiştir. Bunun üzerine, sanık tarafından mahkûmiyet hükmünün bozulması için Yargıtaya başvurulmuştur. Yargıtay C. Başsavcılığı sanığın bu istemini haklı görerek tebliğnâmesini Yargıtay 5. Ceza Dairesine yollamış ve ceza dairesi de tebliğnâmedeki istek gibi hükmü oybirliği ile bozmuştur.

2. Çözümlemesi gereken hukukî problem

Yargıtayın inceleme konumuzu oluşturan kararı uygulamada çok sık raslanan bir hukukî problemin çözümüne ışık tutması bakımından önem taşımaktadır. Gerçekten, uygulamada çoğu kez, sansürden, yani film denetleme kurulunun denetiminden geçen bir sinema filminin veya afişlerinin yine de suç teşkil ettiği sonucuna varılabilmekte ve böylece ilgililer hakkında kovuşturmaya geçildiği gibi, filmlerin ve afişlerinin toplatılmasına dair Sulh Ceza Hâkimliklerinden karar da alınmaktadır. Ülkemizde

Filmlerin ve Film Senaryolarının sansürü rejimi halen yürürlükte olduğuna göre, sözü geçen uygulamanın yerinde olup olmadığı önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Burada, uygulamadaki bu hukuki sorunu soyut bir biçimde şöylece saptayabiliriz: «Film Denetleme Kurulu tarafından oynatılmasında sakınca görülmeyen filmler suç konusu olur mu?»

3. Mercilerin hukukî problemi çözüm şekilleri

a) Olayda sanık hakkında mahkûmiyet kararı veren Merzifon Asliye Ceza Hâkimliği, bir sinema filminin veya afişinin suç teşkil edip etmediğini saptarken, film denetleme kurulunun görüşüne hiç yer vermemiştir. Diğer bir deyişle, esas mahkemesi, bir filmin ve afişlerinin sansürden geçmesine karşın, yine de suç konusu olabileceği sonucuna varmıştır. Esas mahkemesini bu sonuca götüren gerekçelerin ne olduğu inceleme konusu karardan anlaşılammaktadır.

b) Belirtmemiz gerekir ki, Yargıtayımız başka bir kararında (5. CD. nin 11.3.1976 tarih ve E. 936 K. 775 sayılı bu kararı için bk.: İçel, K.: Kitle Haberleşme Hukuku, İstanbul 1977, s. 346 dipnot 27), esas mahkemesinin bu görüşü paralelinde bir sonuca gitmiştir. Şöyle ki, Yargıtayın bu kararında, bir filmin sansürden geçmesine karşın, yine de suç konusu olabileceği ve hakkında toplatma kararı verilebileceği savunulmaktadır.

c) C. Başsavcılığının ve inceleme konusu Yargıtay kararının yukarıda saptadığımız hukukî probleme ilişkin görüşü ise tamamen farklıdır. Gerçekten, gerek C. Başsavcılığı gerekse Ceza Dairesi, sanık tarafının savunmasını dikkate alarak, «adı geçen filmin Merkez Film Komisyonunca oynatılmasına izin verilip verilmediği, izin verilmiş ise, afişlerdeki sahnelerin filmde mevcut olup olmadığı, afişlerin film kontrol komisyonunca görülüp görülmediği hususları araştırılıp sonucuna göre eylemin, kast yönünden suç teşkil edip etmeyeceğinin tayin ve takdiri» nin gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Böylece, C. Başsavcılığı ile Ceza Dairesine göre, denetleme kurulunca oynatılmasında sakınca görülmeyen bir filmin ve afişlerinin suç sayılmasına olanak yoktur. C. Başsavcılığını ve Ceza Dairesini bu sonuca götüren gerekçe, böyle durumlarda failde suç işleme kastının bulunmaması, yani suçun manevî unsurunun oluşmamasıdır.

4. Görüşümüz

Görüşümüze göre, bir filmin ön denetimden geçtiği şekliyle oynatılması halinde, artık filmin suç teşkil ettiği söylenemez ve hakkında dâva açılmaz. Kezâ film nüshalarının zaptına, yani toplatılmasına da karar verilemez. Filmler yönünden durum böyle olduğu gibi, filmde yer alan sahneleri içeren afişler bakımından da farklı bir biçimde düşünülemez.

Yargıtay kararı doğrultusundaki bu görüşümüzün gerekçelerini iki noktada toplayabiliriz. Bunlardan ilki Yargıtayın inceleme konusu kararındaki gerekçedir. Yani, filmin ve afişlerin denetlendiğini bilen ve kendisine gösterilme izni verilen yapımcının veya sinema işleticisinin suç işleme kastı ile hareket ettiği söylenemez. Bizce, daire kararında değinilmeyen ikinci gerekçe daha da önemlidir. Şöyle ki, denetimden geçtikten ve kendisine gösterilme izni verildikten sonra filmi alenileştiren yapımcının ve sinema işleticisinin bir sübjektif hakkı vardır. Bu hak, bir yandan 2559 sayılı Polis Vazife ve Selâhiyet Kanununun 6. maddesine, diğer yandan «Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük» hükümlerine dayanmaktadır. Bu hükümler gereğince yapımcı veya sinema işleticisi kendilerine filmi gösterme izni verildiği andan başlayarak «film gösterme hakkı» ile donatılmışlardır. «Hakkın icrası» bir hukuka uygunluk nedeni olduğu içindir ki, yeni sahneler eklenmedikçe gösterilen film ve filmdeki sahneleri aynen içeren afişler suç sayılamayacaktır.